

KURYER LITEWSKI.

w Wilnie w Poniedziałek dnia 2 Lutego v. s. 1831 Roku.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg dnia 24 stycznia.

Przez n a y w y ż s z e ukazy, mianowani: 25 grud. z. r. symferopolski Miodariss, *Osman Effendi*, tauryekim Kadi-Eskerem, z pensją 500 r. as.

— 3 stycz. Kamer-Junker Koll. Radzca Kowalków Kamerherem Dworu. 18 b. m. Marszałek gubernii wileńskiej J. Gorski mianowany Kamerherem Dworu. (T.P.)

— Przez n a y w y ż s z e ukazy J. C. M. do Rządzącego Senatu; d. 14 stycznia byłemu Cywilnemu Gubernatorowi kaszubiemu, Rzeczywistemu Radcy Stanu, *Omeljanienkowi*, naymłodszyemu rozkazano bydz Pelowym Jenerał-Komissarzem Woennym Działający Armii; d. 16, Senatorowie, Jenerałowie-Porucznicy, *Otsuffew* i *Krestow*, zupełnie uwolnieni ze służby. D. 19. Zarządzającemu Polową Prowiantką Kommissją byłego Litewskiego Oddzielnego Korpusu, 4tey klasy *Skrebickiemu*, rozkazano bydz Pomocnikiem Jenerał-Intendenta Armii działający.

— Przez ukaz n a y w y ż s z y, wydany do P. Jenerał-Gubernatora Syberyi Wschodniej, Radcy Taynego Ławinskigo, pod 22 grudnia r. z., przy fabrykach nerczynskich górniczych, ustanowiona iest osobna komenda konna kozacka, ze 121 ludzi złożona, a roczny etat na ich utrzymanie 2578 rubli.

— CESARZ JEGOMOŚĆ, na przełożenie naypoddańsze Synodalnego Obar-Prokurora, o nadaniu Właskiemu Kapelanowi Armii i Flot, Protieriowi *Manswetowu*, *Mitry*, tak dla zachowania porządku w cerkiewnych obrzędach, iako i w nagrodę osobistych przymiotów i gorliwej czynności w powierzonym iemu zawiadownictwie, własnoręcznie na tém przełożeniu d. 27 przeszłego grudnia n a y w y ż e y rozkazać raczyt: „*Mitry* d. c., „ale z tém razem więcej u Dworu niecelebrować, „oprócz przy modłach, lub biskupich celebrach.”

— Ukazy Rządzącego Senatu, ogłoszone w ostatnim, 4 Nrze, Gazety Senackiej:

1) D. 23 grudnia 1830 r., z 1go oddziału 6go Departamentu, o zamierzanem uzyskaniu z *Pernskiego* Gubernatora Cywilnego, za utwierdzenie niezgodnego z prawidłami rozwiązania tacecznej Izby Sądu Kryminalnego, w sprawie o żołnierskiej żonie *Axini Iwanowej*.

2) D. 14 stycznia 1831 r., z 1go Departamentu, o dozwoleniu urzędnikom osobney przy Głównym Zwierzchniku nad Pocztowym Departamentem Kancellaryi nosić mundur i wice-mundur pocztowej wiedzy.

3) D. 15 stycznia 1831, z 1go Departamentu, o rozciągnięciu i na kozackie woyska przeznaczony dla niższych rang Korpusu Żandarmów i wewnętrznę strażi nagrody, za poymanie zbiegów. (nagroda iest 10 rub. za każdego zbiega.)

4) D. 15 stycznia 1831, z 1go Departamentu, o porządku przynoszenia żałob na utwierdzone przez Naczelników gubernij wyroki Sądów Sumiennych.

5) D. 15 stycznia 1831, z 1go Departamentu, o rozciągnięciu napotkaney przez Rząd Gubernialny Grodzieński wątpliwości, względem użycia asygnowaney na utrzymanie Sądów Grodzkich summy, i o dalsz.

6) D. 20 stycznia 1831, z 1go Departamentu, o wykreśleniu z formularnych opisów służby Ma-

torossyyskiego Woennego Gubernatora *Xiągęcia Repnina* i byłego Gubernatora Cywilnego pottawskiego *Tutolmina*, uczynioney im w 1823 roku przestrogi.

7) D. 20 stycznia 1831, z 1go Departamentu, o uznawaniu *Hermana Engelberta Szredera* i *Jana Jerzego Szepelera*, konsulami bremeńskimi: pierwszego w St-Petersburgu, a ostatniego w Rydze.

8) D. 20 stycznia 1831 r., z połączonego Zebrańia pierwszych trzech Departamentów, o nagrodzie Sekretarzów Zgromadzeń Szlacheckich orderem św. *Włodzimierza 4tey klasy*.

9) D. 20 stycznia 1831 r. z 1go Departamentu, o rozciągnięciu na wyznaczenie Ewangelickie *Naywyższego* ukazu, danego *Nayświętszemu Synodowi*, 19go lipca 1830 roku, względem za-bronienia Kapłanom błogosławić śluby, jeżeli młodzian i dziewczka nie doszły jeszcze: pierwszy, ośmnastu, a ostatnia szesnastu lat.

10) D. 20 stycznia 1831 r. z 1go Departamentu, o ludziach oddawanych przez zgromadzenia na wyuczenie się sztuki brandmistrzowskiej.

11) D. 21 stycznia 1831, z 1go Departamentu, o przyjmowaniu na rekrutów, rodaków finlandzkich za familie włościan skarbowych i mieszczan gubernij Rossyyskich.

12) D. 21 stycznia 1831, z 1go Departamentu, o podaniu do powszeckney wiadomości postanowienia o skrybentach (piscach) Gabinetu.

13) D. 22 stycznia 1831, z 1go Departamentu, o nieprzeznaczaniu na przyszłość nigdzie odstawnych: Porucznika *Xiągęcia Tumanowa* i Sekretarza Kollegialnego *Kotosowa*.

14) D. 22 stycznia 1831 r., z 1go Departamentu, o rozciągnięciu na nieszerogowych rang niższych, którzy po wysłużeniu lat pozostali dobrowolnie w służbie po różnych miejscach woyskowego i cywilnego zawiadownictwa, prerogatyw, ustanowionych ukazami 22 sierpnia 1826 i 1827 roku.

15) Dnia 3 stycznia 1831 r. z 1go Departamentu, o etacie sztabów naczelników dywizyjnych i dowódców brygadnych Floty Bałtyckiej. (G. S.)

— Minister spraw wewnętrzných, Jenerał-Adjutant, Hrabia *Zakrewski*, obwieszcza, że cholera w powiatach *Etabużskim* i *Małmyżskim*, gubernii wiatkiej, z łaski *Naywyższego*, zupełnie ustała, i gubernia ta zostaje w stanie szczęśliwym.

— Mieszkający w Moskwie, doskonały rytownik, P. *Rewel*, poświęcił pamiętce przyjazdu CESARZA JEGOMOŚCI do Moskwy, pierścienie, robione ze szmelcowanego żelaza, na którym wypukłemi literami wyrżnięte są słowa z listu J. C. M. do *Xiągęcia* Woennego Jenerał-Gubernatora moskiewskiego: „*Ja przyjadę dzielić z wami niebezpieczeństwa i trudy.*” W złotym okręgu wyobrażone są: okręt, krzyż i kotwica, godła nieszczęść, wiary i nadziei Moskwićian; Imię CESARZA JEGOMOŚCI, w promieniach na błękitney emalii, ukazuje się, iak słońce oczekiwania, w górze. Na granatowej emalii, złotemi literami, wypisano naokoło: 29 września 1830 Moskwa: dzień *Naywyższego* przybycia J. C. M. do starodawney stolicy. Wnętrze kółka wysłane iest złotem. Wszystko to składa przeszliczny pierścień; robota przewyborna. Pragnąc podać zręczność kupienia ułożonego przez się pierścienia, ożywiony honorem ar-

tysty, a sercem wiernego poddanego, nie zaś żądzą zysku, P. Rewel, naznacza bardzo umiarkowaną cenę po 25 rubli. Mieszka on naprzeciw cerkwi Rożdestwa w Stołecznicach, w domu P. Reszetnikowa. (G.S.P.)

— Departament rękodzieł i wewnętrznego handlu ogłasza, iż od ministerstwa Skarbu został wydany na 10 lat od 26 listopada 1830 roku przywilej A. Stolb-kowi, na urządzenie jego kosztem parowych statków na jeziorach Białem i Onegskim, do przeciągania skarbowych i prywatnych statków i pływów.

— Na y wyżej zatwierdzonem 29 września z. r. zdaniem Rady Państwa postanowiono: wydać kupcowi L. Miller, handlującemu pod firmą Molwo z synem, gościowi J. Loder, i tutejszemu 3 gildy kupcowi G. Herdau, 10-letnie wyłączenie przywileju, na nowo wynalezione przez nich wydoskonalone sposoby gotowania i oczyszczania kolonialnego cukru.

— Z poszukiwań odbytych w roku 1829 w Kazachskim, Szamczadilskim i Elizawetpolskim okręgach, ogłoszonych w 11 N. Dziennika Górniczego na rok 1830, okazuje się, iż jest nadzieja odkrycia piasku, zawierającego złoto w dolinie Kuryńskiej. Czyniący takowe poszukiwania nie znaleźli żadnego łożyska, któreby nie miało śladów złota.

— W 1827 roku, w 58 skarbowych i obywatelskich czugunnych fabrykach, założonych na grzbiecie gór Uralskich, ze 20,078,192 pudów rudy, wydobyto 9,731,147 pudów czugunu, przy czem spalono 4,235,112 sześciennych arszynów węgla. Na jeden sześcienny arszyn węgla, wypada po 4 pudy i 28 funtów rudy, dających 2 pudy i 12 funtów czugunu; a na wydobyte całej masy czugunu, spalono drew 8,893,734 sażni, to jest: około 20,748 dziesięcin lasu. W tymże samym roku z 7,881,611 pudów czugunu, przy użyciu 5,372,045 sześciennych arszynów węgla, otrzymano żelaza 5,578,474 pudów; w ostatnich więc pozostało jeszcze 2,303,137 pudów czugunu.

— Z Odessy Dyrektorowie na y wyżej zatwierdzonej kompanii Krymskich win ogłaszają: iż w grudniu przeszłego roku, po rozdaniu przeszło stakcyi, kompania zaczęła swoje czynności. Chcący korzystać z pozostałych jeszcze skcyi, mogą po 1 maja b. r. udawać się z żądaniami swoimi, przesyłając 1,000 r. as. za każdą skcyą, do ustanowionej w Symferopolu rady tejże kompanii. (T.P.)

PRUSSY.

Berlin d. 27 stycznia.

J. K. Mości ofiarował order Orła Czarnego J. K. Mości Królowi Węgierskiemu Ferdynandowi i J. K. W. następcy tronu bawarskiego.

— Z rozkazu J. K. M. doroczny obchód koronacji i uroczystości orderów, przypadający na 18 stycznia, odbyty został 23; nabożeństwo odprawiało się w kaplicy pałacowej, a po niem był obiad u dworu, na którym znaydowali się II. K. K. W. W. Xiążę i Xiężna Następcy tronu i inni Xiążęta i Xiężne rodziny Królewskiej, tudzież wszyscy kawalerowie rozmaitych orderów w liczbie 600 osób. (J.d.S.P.)

ANGLIA.

Londyn dnia 14 stycznia.

Komisye specjalne prawie zupełnie już ukończyły swoje prace, i wydały mniej lub więcej surowe wyroki, podług charakteru sędziów; szczególnie sędziowie *Hampshirscy*, byli bardzo surowymi, skąd nastąpiło, iż publiczność, głośno się przeciwko nim oświadcza. Nic nie mówią przeciwko temu, iż podpalacze zbrodnie swoje opłacać życiem; lecz wyrok śmierci, dany na burzycielów machin do młócenia zboża, zdaje się oburzać wielu umysły; wszystkie prawie gazety jednogłośnie powstały przeciwko egzekucyi tych wyroków, a Król zewsząd jest nalegany, ażeby w tém zdarzeniu dał poznać służące sobie prawo ułaskawienia; twierdzą, iż ci nieszczęśliwi, zostali pobudzeni i woiągweni do popełnienia zbrodni

przez niewiadomość iey wielkości, iako też przez nędzę.

— Rozruchy jeszcze się nie uspokoiły na prowincjach; od wyjazdu sędziów specjalnych z *Winchester* uwieziono tam znówu 16 zbrodniarzy.

— Niszczenie machin zaczyna się okazywać w Irlandyi. Dnia 11 znaczna kupą robotników, uzbrojonych w pistolety, kiie i w innego rodzaju oręż, udała się do papierni P. Macdonell, położonej o mil kilka od *Dublinu*, którą prawie zupełnie zburzyli i połamali maszyny. Lękano się bardzo, ażeby nie dopuścili się tego i na innych tego rodzaju zakładach, w pobliżu znaydujących się.

— Stałość margrabiego *Anglesea*, powiada *Kurrier*, mięsza wyraźnie P. O'Connell, nie potrafi jednakże go zwyciężyć. Zamyśla on teraz o nowem stowarzyszeniu, którego przedmiotem będzie domaganie się rozwiązania unii. Oświadczył też, iż ma zamiar urzędzenia klubu wybierczego, za pomocą którego spodziewa się, w przypadku rozwiązania parlamentu, zostać Dyktatorem Irlandzkim, przynajmniej co do reprezentacyi parlamentowej w tym kraju. Podatki, które teraz mu składają, zewsząd dosyłane są w znacznej ilości: gazeta *Dublińska* utrzymuje, iż dochodzą już do 50,000 f. s.

— Listy prywatne z *Rzymu* donoszą, iż na ostatniem obrachowaniu wotów, Kardynał *Weld*, miał za sobą wszystkie głosy *conclawy*, wyiawszy ieden. Bez wątpienia, że wybor padnie na niego.

— Dziennik *Dubliński* daje następującą wiadomość o wyprawie Kapitana *Ross*: „Podług iednego ze dwóch raportów, które nas doszły o nim, żeglarz ten zawinął w miesiącu sierpniu 1829 roku do odnogi *Baffińskiej*, gdzie, poniosłszy szkodę przez nawałność morską, musiał czas nieaki zabawić dla naprawy okrętu. Wypłynął potem na północ, i odtąd nie o nim nie było wiadomo. Inny raport donosi, iż Kapitan *Ross*, został przymuszony cofnąć się do *Lively Bay*, w odnodze *Baffińskiej*, gdzie ma przepędzić zimę.”

— Kompania kanałów w Indyach Zachodnich oświadczyła czystego zysku 4 od sta na ostatnie półrocze; lecz dyrektorowie oznajmili, iż nie spodziewają się, aby nadal czysty zysk więcej przynosił, iak ożesć od sta na rok, jeżeli kompania nie rozszerzy swoich działań.

— W ciągu ostatniego półrocza, dochody kompanii kanałów londyńskich wynosiły, 131,396 f. s. wydatki zaś 73,097 f. s. — W roku 1829 ładunek okrętowy londyński zawierał 999,678 beczek okrętowych, w roku 1830 zawierał tylko 930,000 beczek okrętowych; w ciągu pierwszego roku, ładunek okrętów, które wpłynęły do kanałów londyńskich, zawierał 137,739 beczek okrętowych, w roku zaś 1830 zawierał 136,620 beczek okrętowych.

— P. *Herapath* dostrzegł w ostatnich dniach świetnego komety, o kilka stopni wznoszącego się nad poziomem; blask iego podobny jest do blasku gwiazd wielkości drugiego rzędu, ogon zaś ma od iednego do dwóch stopni długości.

— Okręt *Koryntyanin* wypłynął z *Kalkuty* dnia 6 grudnia 1829 roku i przybył z całym ładunkiem okrętowym do *Baltimore*; tam wyładował swoje towary, a wzięwszy w zamian inne, i zabawiwszy tylko 24 godzin w tamecznym porcie, odplynął nazad do *Kalkuty*, dokąd przybył dnia 6 lipca 1830 roku, odbywszy dwie wielkie podróże w krótkim przeciągu czasu: bo w siedmiu miesiącach.

— Milicya irlandzka składa się około ze 180 kompanii piechoty i iazdy, których liczba ludzi jest rozmaita i zawiera od dwudziestu do stu ludzi. Broń ich należy do rzędu. Większa część tych kompanii była rozpuszczoną, szczególnie w południowej stronie wyspy, i od wielu lat nie odbywali w ogólności innej służby, tylko, że stawili się corocznie na przegląd majorów powiatowych brygad. Jednakże w każdej kompanii nie wielu było oficerów. W północnej stronie Irlandyi, prawie wszyscy milicyanci są protestantami; po-

dobnież dzieje się i w kilku hrabstwach wewnątrz kraju leżących, iako to: w hrabstwach *Wicklow*, *Wexford*, *Carlow* i w części hrabstwa *Meath*. (J.d.S.P.)

FRANCYA.

Paryż dnia 17 stycznia.

Śmierć zabrała najstarszego ienerał-porucznika armii, *Jana Teresę Ludwika Beaumont*, margrabiego *Antichamps*, który urodził się 17 maja 1733 roku, umarł zaś 12 stycznia 1831 mając 92 lat wieku, służył pod czterema królami, *Ludwikiem XV, XVI, XVIII, i Karolem X*. W 1796 roku, za pozwoleniem *Ludwika XVIII*, wszedł w służbę Rosyjską; powrócił do Francyi 1815 roku w godności ienerał-porucznika. Szanowny ten starzec zostawia żal po sobie w każdym, kto znał i umiał go cenić, a szczególniej dla całej swej familii, której był wierną i stałą podporą.

— *Stawny skrzypak i kompozytor Kreutzer*, umarł w *Genewie*, dokąd udał się był w nadziei poprawienia swego zdrowia, znacznie od lat kilku podupadłego; miał on lat 64 wieku.

— Do wielu ważnych miejsc prowincyi, dochodzą nąpomyślniejsze wiadomości o stanie interessow. Oznaymiliśmy, iż w *Lille* ze 270 biletow kupieckich, przystanych dla wyupienia do dyrektora urzędu Kursorskiego Królewskiego, żaden nie został protestowany. W *Troyes* wypłaty na końcu roku odbyły się w sposób bardziez zaspakajający, aniżeli można się było spodziewać. Ustęga kassy eskomtowej, która rozpoczęła się w tym tygodniu, odzyszcza bez wątpienia ufność. W *Montpellier*, pieniądze znowu się zaczynają pokazywać. Wydane zostały ważne postanowienia, i donoszą z *Cetty*, że znaczna liczba okrętow weszła tutaj w tym tygodniu. Nie masz miejsca handlowego we Francyi, gdzieby likwidacye rachunkow z końca roku odbyły się spokojnie, iak w *Nantes*. Handel nabywa też więcej ruchu w *Bordeaux*. Znaczna liczba okrętow nąsadowana jest rozmaitego rodzaju płodami do osad francuzkich. Cztery okręty wypłynęły na morze południowe i wiozą więcej, iak na pięć milionow, płodow naszej ziemi i naszego przemysłu. Wszystkie każe się spodziewać przywrócenia do dobrego stanu interessow w *Marsylii*; okazują się iuż życzący nąymować rozmaitey wielkości okręty na dalekie wyprawy. (J.d.S.P.)

Szwajcarya.

Berna dnia 14 stycznia.

Wielka rada w *Bernie* na wczorayszém posiedzeniu oświadczyła się tymczasową. Kommissyi naznaczoney do przyymowania i roztrząsania prośb ludu polecono obrać środki, iakie uzna za stosowne do nadania krajowi nowej konstytucyi. Rząd terazniejszy nie będzie się zgoda do tego niejszał; i sprawować będzie swe obowiązki tylko, dopóki kraj nie zostanie zabezpieczony od lezrządu; skoro nowy rząd będzie ustanowiony, brażniejszy natychmiast złoży swoją władzę. Spokojność nie była tu zmięszana, nie było żadnego zgromadzenia, ale w niektórych stronach kantonu zaszły rozruchy.

Berna dnia 19 stycznia.

P. Guignar de Prangins (kanton *Wattlandz*) imianowany został ienerałem woyska federalnego, większością 19 głosow przeciwko 3, którzy byli za ienerałem *Roten*; pótkownik *Dufour*, z *Genewy*, został mianowany szefem głównego sztabu większością 21 głosow przeciw 1. (J.d.S.P.)

Bazylea dnia 14 stycznia.

Poymaliśmy wczoray 50 ieniców nieprzyjacielskich i zabraliśmy wiele karabinów; kassa iednego z naczelników powstańców dostała się także w moc naszą. Artyllerya nasza wiele im robiłego; z naszej strony mieliśmy tylko kilku rannych. Powstańcy przybliżyli się dzisiaj do miasta z iedney strony, i stoją tak nie daleko, iż można widzieć wszystkie ich obróty; mają oni teraz małe polowe armaty.

Bazylea dnia 15 stycznia.

Zrobiliśmy dzisiaj ranó z całém prawie naszem woyskiem, złożoném około z 1,000 ludzi, 3 harmat i 2 haubic, wycieczkę przez *Birs*, przeciwko wsi *Mulenz*. Powstańcy zgromadzili wszystkie swe siły i postawili przeciw nam 1,500 ludzi. Ale gdy nasza artyllerya zaczęła dawać ognia do wsi, większa ich część poszła w ucieczkę, a naczelnicy przybyli prosić o przebaczenie. Zabraliśmy w niewolę 50 ludzi i iednego dowódcę, nazwiskiem *Hausler*, wzięliśmy też ekwipaże i 2 harmaty, a drzewo wolności ściąć kazaliśmy. Mamy nadzieję, że wkrótce porządek zostanie zupełnie przywrócony.

— *P. Bernouilli*, prezydent sądu kryminalnego w *Bazylei*, który był dostał się w niewolę i został nawet raniiony przez powstańców, gdy przed kilką dniami kuśił się nieskutecznie o ich uspokojenie, powrócił do *Bazylei* z chorągwią białą i człowiekiem, niosącym słowa pokoju, z *Liestalu*, miejsca głównego powstania i tymczasowego iego rządu. Powstańcy mają pewien rodzaj organizacyi regularney. Nieiaki *Mesmer*, dowodzi im naczelnie; prezydentem ich rządu jest pewien notaryusz zwany *Kutzwiler*, przedtém mieszkający w *Bazylei*, którą przed tygodniem opuścił. Mianowali także sobie naczelników w każdym rodzaju broni; opanowali kassy ubogich w gminach, które wzięli i płacili za dostarczenia bonami wydawanemi na rząd tymczasowy. Człowiek, który zdaje się nąwięcej wywierać wpływu na powstańców, jest nazwiskiem *Blaser*, przedtém oficer w służbie francuzkiej, żołnierz doświadczony; on to kieruje poruszeniami masy, i pierwszą organizacyą im nadał. Siły miejskie są pod rozkazami pótkownika *Frey*, oficera dystygowanego, który długo służył z zaszczytem.

Bazylea dnia 17 stycznia.

Spokojność iuż tu nieiako powróciła, wszakże wszystko jest ieszcze pod bronią, ponieważ mieszkańcy wieyscy są rozjątrzeni swoją przegraną. Jest nadzieja, że nakoniec przekonają się o swej słabości i wyrzeką się wszelkich nowych przedsięwzięć przeciwko miastu. (J.d.S.P.)

SPRAWY NIDERLANDZKIE.

Haga dnia 18 stycznia.

Dowiadujemy się, piszą z *Amsterdamu*, że ienerał *van Geen*, odhywszy przegląd woysk w *Tilburgu*, oświadczył im, iż marsz woyska wstrzymuje się na chwilę, ponieważ Belgowie opuścili pozycyą przed *Maestrychtem*.

— *Hrabia Limbourg-Stirum*, przybył tu z *Londynu* dnia 15 wieczorem. *J. K. W. Xiążę Oranii* miał także zamiar powrócić do *Hagi* w ciągu tygodnia; lecz utrzymują za rzecz pewną, że Xiążę ten ma ieszcze czas nieiaki zabawić w *Londynie*, gdyż interessa iego kraju wymagają ieszcze tam iego bytności. (J.d.S.P.)

Bruxella dnia 17 stycznia.

Hrabia Mean, arcybiskup mechliński i prymas duchowny *Niderlandzki*, umarł dnia 15.

— Na posiedzeniu kongressu dnia 17, *P. Le-Hon* podawał projekt ogłoszenia za fałszywe, zdanie sprawy głównego komitetu, które umieszczono zostało dnieniem pierwiey w dzienniku *Wyzwolenie*. Pismo to ogłosiło przyjęcie projektu podanego przez *P. Robaulta*, zawierającego „ponieważ protokół z dnia 9 stycznia, którego Belgium „zgoda nie przyjęło, łamie urzędowie zasadę niedawania się prostego i zbroynego, zasadę przeciwną prawu narodów, przeto kongres uroczyście protestuje się, przeciwko wszelkiemu wdawaniu się rządów zagranicznych w sprawy „Belgium i stosunki iego z *Hollandyą*, oraz oświadcza, że cały naród powstanie dla zachowania swoich praw i swej niepodległości.”

Nie byłoby żadnego iuż sposobu, rzekł *P. Le-Hon*, traktowania z mocarstwami, iesliby choć trochę uwierzyły, żeśmy się zgodzili na takowy projekt.

P. Van Snick wnosi potem, iżby na miejscu wyrazu *falszywe*, położyć wyraz *niedokładne* lub *błędne* w podanym projekcie P. Le Hon; odmiana ta została odrzuconą, a pierwszy wniosek przyjęto ze znaczną większością głosów. Wówczas uroczystie oświadczył, iż kongres narodowy ogłasza za *falszywe*, zdanie sprawy komitetu głównego, w niedzielę umieszczone w dzienniku *Wyzwolenie*. (J.d.S.P.)

NIEMCY.

Szleświg 13 stycznia.

J. K. W. Xieźna landgrafova Ludwika Hesen-Kasselska, małżonka Xiecia gubernatora xieźstw Szleświku i Holsztynu, i matka J. K. M. Królowey Duńskiej, umarła tu dzisiejszej nocy. Xieźna ta, powszechnie żalowana, urodziła się 30 stycznia 1750, a przeto miała 81 rok. Poślubiła 30 sierpnia 1766 r. J. K. W. X. landgrafa Karola, z którym żyła więcej, niż 64 lat, w najszczęśliwszej jedności. (J.d.S.P.)

Od brzegów Elby 19 stycznia.

Dnia 16 odbyły się w Oldenburgu zaręczyny J. K. W. Wielkiego Xiecia z Xieźniczką *Cecylią*, córką byłego Króla Szwedzkiego *Gustawa IV*. (J.d.S.P.)

Moguncya dnia 8 stycznia.

Dowiadujemy się z pewnego źródła, że rząd holenderski nada wielką wolność handlowi Holenderskiemu, który doznawał ograniczenia nań włożonego na korzyść Belgów. Niemcy zyszczą wiele na tej odmianie; nowy odbyt dla handlu ich się otworzy, nie tylko w Holandyi, ale też i w osadach holenderskich. (J.d.S.P.)

Frankfort dnia 18 stycznia.

Donoszą z Paryża pod dniem 15 stycznia: kiedy dom *Lafitte* ukończy likwidacyą rachunków, pozostanie mu czystych pięć milionów, pałac na ulicy *Lafitte* i prócz tego 22 milionów rozmaitych należności, których nawet połowy odebrać nie ma nadziei. Ponieważ skarb miasta *Paryża* znacznie się zmniejszył z przyczyny wydatków, do których dała powód rewolucya lipcowa, i roboty w stolicy, znajduje się przeto w konieczności zaciągnięcia pożyczki na 15 milionów kapitału. (J.d.S.P.)

Monachium dnia 12 stycznia.

Ogłoszono studentom postanowienie królewskie, na mocy którego zabroniono im iest zanosić skargi o cokolwiek w ogólnym imieniu. Ci, którzyby chcieli na co się skarżyć, powinni zanosić takowe skargi do zwierzchności, tylko od siebie. Nic jeszcze nie wiadomo o czasie rozpoczęcia wpisów. (J.d.S.P.)

PORTUGALIA.

Lizbona dnia 31 grudnia.

Don Pedro de Mello Brayner, był minister sprawiedliwości w czasie reieney, który był postem przy wielu Europejskich dworach, umarł w więzieniu fortecy *St-Julien*, w 80 roku życia swego. (J.d.S.P.)

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

Koszta zarządu sprawiedliwości w Państwie Rossyjskiem. Do najwyższych zatwierdzonych, 15 czerwca ubiegłego roku prawideł, corocznych obliczeń w ministerstwie sprawiedliwości, przyłożony był na wzór ogólny rachunek przychodu, rozchodu i pozostałości summ, na zarząd tego ministerstwa przeznaczonych.

Z tego ciekawego statystycznego aktu widać, że roczny wydatek na ministerstwo sprawiedliwości w 1829 r. wynosił przeszło 4,200,000 r. Same roczne summy są następujące:

Same Ministerstwo.

Pensya i pieniądze stołowe Ministrowi 15,800—
Pensya urzędnikom kancelaryi Ministra 11,760—

Na Departament ministerstwa 89,567—

Na utrzymanie domu Jenerała prokuratora

(ministra) 1,480—

Kollegium Sprawiedliwości (Юстицъ Коллегія) *spraw Instantskich i Estońskich.*

Pensye i stołowe pieniądze 9,940 r.

Wydatki na kancelaryę 2,400—

Senat Petersburski.

Pensye Senatorom 270,000—

Ober-Prokuratorom, Mistrzowi Heroldii,

Ober-Sekretarzom i Urzędnikom . . . 620,000—

Wydatki na kancelaryę 64,000—

Komenda kurierów 46,000—

Kancelarya graniczna i graniczne kantory.

Pensye 424,900—

Kancelarye i wydatki 36,100—

Moskiewskie archiwum starych spraw 9,000—

Departament majątków (вотчинный) . . 6,000—

Senat moskiewski 600,000—

Izby cywilne i kryminalne, sądy gło-

wne i powiatowe 2,000,000—

Za gazety senackie i dodatki do nich weszło w 1829 r. 42,000 r.; za drukowane w nich ogłoszenia zebrano 40,000 r.

— Od niejakiego czasu w obwodzie *Laybach* bawi czterech Egypców, którzy tam z *Triestu* umyślnie zostali przystani, dla nauczania się robienia sukna i pończoch.

— Wyliczono w Paryżu, że domom *Rothschildów* każde podniesienie się lub spadnienie papierów, sprawia różnicę na 800,000 fr.

— Parowa karetta, ciągnąca za sobą 18 innych, naśadowanych ciężarem 80 angielskich beczek, przejechała z *Liverpool* do *Manchester* w 2 godziny 50 minut, mimo przeciwnego wiatru, zatrzymując się jeszcze co 5 minut.

— P. *Ostrogadzki*, członek tutejszej *Cesarzskiej Akademii Nauk*, dawał przeszłej zimy w *Petersburgu* kurs mechaniki niebieskiej. P. *Januszewski*, jeden z jego słuchaczy, złożył mu w końcu, notaty, zawierające cały kurs jego nauki. P. *Ostrogadzki* przejrzał jego pracę, przydał do niej rozprawę o zbożeniach wiekowych planet, czytana na posiedzeniach tutejszej Akademii i przestąpił ją Instytutowi *Francuskiemu*, który, za doniesieniem P. *Arrago* i *Poisson*, na posiedzeniu 25 września, kurs ten uznał za ważny. Dzieło to iest już w druku, i w krótko będzie ogłoszone.

— Radca stanu i Prof. *Reuss* w Moskwie, napisawszy książkę o sposobach strzeżenia się od cholery i iey zupełnego zniszczenia, nastawał mocno, aby kilka tysięcy exemplarzy kosztem rządu wydrukowano i rozesłano. Komitet do rozbiórki pisma wyznaczony uznał ie za niegodne uwagi; P. *Reuss* potem sam ie wydrukował. Rz. R. *St. Loder* w Moskiewskiej gazecie wyświecił, że książka iest nie warta, i że P. *Reuss*, ani iednego chorego na cholere nie leczył. *Heeren Getyngskiemu Towarzystwu Nauk*, złożył porównanie cholery z „czarną śmiercią“ która w 14 wieku, od końca wschodniej Azji, całą Europę przebiegała.

— Długi historyczny wywód w angielskich gazetach obwinia ostindyjską kompanię, że umyślnie zabobony indyjskie utrzymuje i ochrania. Przywiedzione rachunki dowodzą, że kompani, czyli raczej iey urzędnicy, w ciągu lat 17, z czterech hoźnic wybrali 620,000 f. st. (5,560,000 r. sr.) haraczu.

— Z powodu odnowionego używania poczt gołębich, uczyniono postrzeżenia nad prędkością lotu ptaków. Podług nich iastrząb może w godzinę przelecieć 150 mil angielskich (do 240 wiorst). Liczne postrzeżenia P. *Cartwright* nad brzegami *Labradoru* dowiodły, że *Haha* w godzinę przelatuje do 90 mil, w tymże czasie pospolite wrona przebywa 25, a iaskółka podług postrzeżeń P. *Spallancadi* 92 mile. Twierdzą, że sokoł *Henryka IV* w dobie po odleceniu z *Fontainebleau*, złowiony został na wyspie *Malcie*, a tak uleciał w iednym dniu 1550 mil drogi. (T. P.)